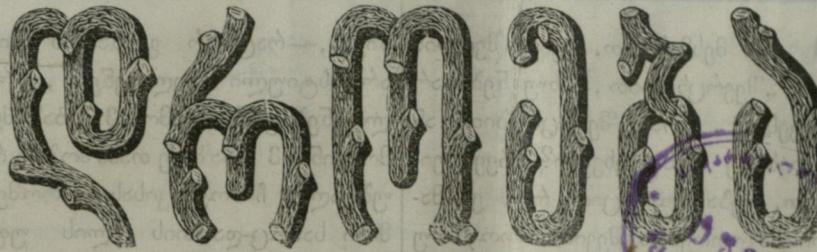

„დოკების“ რედაქცია—სასახლის ქუჩაზე, ღ. სა-
რაგოვის სახლში.

ხელის-მოწერა მიღება თბილისში, რედაქციაშივე
ქუთაისში, ჭილაძების წიგნის მაღაზიაში: გარეშე
კუნძულებთავს აღრესი: თიფლის, რედ. „ДРОЭВА“

ସ୍ଵାଚ୍ଛ ପ୍ରକାଶ ୨ ଟ., ୧୧ ଟଙ୍କା ୩ ଟ., ୫୦ ଟ., ୧୦ ଟଙ୍କା—
୮ ଟ., ୨ ଟ.—୭ ଟ., ୫୦ ଟ., ୮ ଟ.—୭ ଟ., ୭ ଟ.—୬ ଟ.
୬ ଟ.—୫ ଟ. ୫ ଟ.—୪ ଟ. ୫୦ ଟ., ୪ ଟ.—୪ ଟ., ୩
ଟ.—୩ ଟ., ୨ ଟ.—୨ ଟ., ୧ ଟ.—୧ ଟ.

ცალკე ნომერი „დროებისა“ ღირს 5 გაზეუდი.

Digitized by srujanika@gmail.com

ჭარი განცხადებისა: მეოთხე გვერდზე სტრიქონზე
8 კ., პირველზე 16 კ. სრული ქადაგის ფოფული დაწერ-
დი 25 მანათი; პირველი 50, შემდეგი სტრიქო-
ნებისა ითვლება მათგან დაჭრების გრძელების მიხე-
ლობაზედ.

ତେଣୁ କ୍ଷେତ୍ରକାନ୍ତରେ ମୋହିତକାରୀ, ଶ୍ରେଷ୍ଠକ୍ଷେତ୍ରୀ ଗାସିଫିଲ୍ ପାଇଁ ଏହା ପରିବାର
ଦେଖିବା କଥାକାନ୍ତରେ ଦେଖିବା ପରିବାରକୁ ବିଜ୍ଞାନିକାଙ୍କ ବିଜ୍ଞାନରେ
ଦେଖିବା କଥାକାନ୍ତରେ ଦେଖିବା ପରିବାରକୁ ବିଜ୍ଞାନିକାଙ୍କ ବିଜ୍ଞାନରେ

Объявления изъ Россіи, Царства Польскаго и за-
границы принимаются только въ цент. конторѣ объявл.
Л. Метцль., Москва, Петровка, № 6.

“ღԻՐԵՑՈՒՄ” օյան թաւեն նորոյելուց և ի լուս
Համբայածք 7 թանաօն; Խռովուն թախ աշուղը յըլու-
օյան 5 թանաօն.

წლით სელის-მომწერნი ამ წლის უკალა ნომრებს მიღების.

თავადის სოლომონ გაბრიელის-ძის ლერძის
გენერაციულის და სოსოკებ მოძღვანელი მას ს 1-ს, დავით 11-ს და საფარის
6½ სასახლე, შესაძლებელი გადავის პრისტარებით და უკანას ბატონის ს
სახლში და მასის 2-ს დაღის 9 სასახლე მიცემებული გახტების წევდის
სასახლესას წმ. ნიკოლოზის კავშირში. (2 1)

სახოგადო წლიური კრება
ინიციატივას სახელმწიფო მასშტაბზე მოხდება

მეორე დღეს, კვირას, საზოგადო
ებამ მოისმინა და დაამტკიცა ორ
ახსენება ბანკის გამგეობისა: ერთ
სახეშ ბანკზე დაჩინქილი მამულე
სა და მეორე არწრუნისეულ შენო
ბის შეძენისა.

Ճո, մռյլեց Շնօնահոս Յոհաննեց մռե-
սենցիօնա: Ծանչեց ցեղա դարիցնոլու

($\partial_0 \partial_{\infty} \omega_0$ *)

ძველი ქართული კახი

ჩეენ გუჩეენეთ, რომ ოჯახის მამას
როგორც მთელს ოჯახშედ, ეგრეთვე
თვითეულს წევრზედ ჰქონდა უფლე-
ბა, მას შეეძლო შვილის გასყიდვა,
დაგირავება და სხვ., როცა ამას თხოუ-
ლობდა გარემოება, ოჯახის საჭიროე-
ბა. რა გვარი იყო ეს საჭიროება? —
სხვა-და-სხვა და, რასაკიროვლია, უმე-
ტესად ეკონომიური. მაგ., 1774 წ.
ქართველებს ისეთი დიდი ხარჯი და-
ადეს საარსელებმა, რომ მამები ისუ-
ლებულნი იყნენ შვილები გაესყიდ-
ნათ ხარჯის გადასახდელად. შვილის
გასყიდვა შეიძლებოდა არა თუ მარ-
ტო სისხლში, არამედ ვალშიც⁴⁶⁾.
მაგრამ ყოველივე ეს მხოლოდ მაშინ,
როცა შვილი მამის ოჯახში იყო,
ამ ოჯახის წევრად ირიცხებოდა. მუ-
ოჯახის წევრი იჯახიდამ გავიდოდა,
ის სპობდა დამოკიდებულებას ოჯა-
ხის მამასთან, მათ შორის მკიდრო
იურიდიული ურთი-ერთობა ირღვვე-
ოდა. მაშასადამე, ოჯახური ძალა
მოთავსებული იყო მხოლოდ ოჯახი
ინტერი წრეში თა მის ეპიზოდში გა-

^{*)} ინიცია „დროება“ № 89.

¹⁶⁾ Двор, Грам. Стр. 23, 33, 49
съ бѣ.

მამულები თოთქმის 700.000 მანათი
სა მს მამულები, სულ რომ გაიყ-
დოს, როგორც აქამდე ზანქზე დარ-
ჩენილი გაყიდული მამულებიდამ აღ-
მოჩნდა, ბანკი ნახავს ზარალს 150.000
მანათამდე და თუ არწრუნისეულ შე-
ნობებს არ ვიანგარი შებთ, მაშინ ეს
ზარალი ბევრი იქნა, 60,000 მანათ-
ზე მეტი არ იქნება. ზამგეობამ ბან-
კისიმ წარმოადგინა შემდეგი პლანი
ამ ზარალის დაფარვისა: თუ ბანკის
საქმე იმავე დონეზე იდგინა, რა ლო-

მნიშვნელობა არა ჰქონდა. მს ძალა, რომელიც, მამის გარდა, უფროს ძალა ჟეკია, („თუ შვილი ან მამისა—გან, ან მშენებან... გასეიდულა... იმას მამისა და სახლის ვალსა და სარგებელში ხელი არა აქვს“. ვასტ. საჭ. მუხ. რომ) ამოყვანილი იყო ოჯახის ერთობაზე და ეს ერთობა ხომ საჭირო იყო თვით ოჯახის არსებობისა თვის. ისტორია ამტკიცებს, რომ არც ერთის ძელი ხალხის ოჯახი არ არსებობს, თუ მას საფუძვლად არა აქვს ერთობა, თუ ბურჯად არ უდგია ერთი მთავარი ძალა, რომელიც ასულდებულებს ოჯახურის ცხოვრებას; აქ ცილობა და კამათობა, თუ კი შეიძლება, მხოლოდ იმაზედ — რა ადგილი უნდა ქვირის ამ ძალას, როგორ და რანაირად უნდა იყენები განსაზღვრული და გასინჯული ოჯახში. ჩვენშიც ეს ძალა საჭირო იყო და მოქმედობდა მხოლოდ ოჯახის სამულობელოში. მაგრამ ოჯახის წევრს შეეძლო ეს ძალა თავიდამ აეცილებინა. ამ შემთხვევაში იგი სრულიად თავისუფლდებოდა ოჯახის მამის გავლენიდამ. სომხურმა სამართლმა იცის ეგრეთ წოდებულ აზატობა (როგორც რომში—emancipatio). პატობას, რომელიც წერილით უნდა მომხდარიყო, მა

ნეზედაც ეხლა არის, ეს ფი მა
ბის მომეტებით დაპუარავს ახალს
სალოდნელს ზარალს, გაშინ ა
ლად შეუძლიან ბანქს ათის წ
განმავლობაში დაპუაროს ეხლა
ზედ დარჩენილი მამულების ზარა
მას შეუძლიან წელიწადში მეათ
ზარალისა, 6000 მანათამდე, მოგ
დამ გადაიხადოს; მოგებიდამჟევ და
როს დანარჩენი ნაზარალევის საჩუ
ლი. ამ გზით ბანქს წელიწადში კ
დარჩებან 60,000 — 65000 მანათ
ნალდი მოგება და არ დაბრუდ
ბიან ის საქმეებიც, რომელიც
მოგებაზედ არიან დამოიდებულნ

მეორე მოხსენება, რომელიც
წრუნისეულ მამულს შეეხმაღდა,
კითხულ იქნა ამ მოხსენების
დეგვე. საზოგადო კრებაშ საჭირ
სცნო ორივ საგანზედ ლაპარაკი კა
სა და იმავე დროს ყოფილიყო,
გან მათ შორის მკეილი კაშირი
ზედამხედველს კომიტეტს პირე
მოხსენების შესახებ დადგინა,
ყოველ წლივ 50% ნაღდი მოგვ
გადადებულიყო ზარალის დასაც
ვად, ხოლო მეორე მოხსენების
სახებ დაედგინა ხმის უმეტესო
პროცენტის მამულის სრულ
კუთხებად შეძირნა.

ამის წაკითხვის შემდეგ პირველი
წამოდგა თ. დ. ავალიშვილი,

„მე წინააღმდეგი ვარ იმისი, სოქეა
იმან, რომ ზარალი ნაწილ-ნაწილად
დაიფაროს ჩემის აზრით, ბანკი უნდა
ეცალოს საქართველო გაყიდვას მასზედ
დარჩენილი მამულებისას და მასუკან
სრული თავისი მოგება ამ ზარალს
მოანდომოს. ამას გარდა, რამდენა-
დაც მე ვიცი, ბანკი მასზედ დარჩე-
ნილ მამულებს კარგად ვერ უვლიდა;
არ შეადგინა ინსტრუქცია ამ საგან-
ზე, არ გავზავნა კაცები, რომელთაც
ბანკზე დარჩენის შემდეგ, შეეძოწმე-
ბინათ, თუ მამული რა მდგრამარეო-
ბაშია, ერთის სიტყვით არ მოიქცა
ისე, როგორც კეთილი მამულის პა-
ტრიონი უნდა მოჰქიცოთ.

ო. დ. სემანთური : ამისთანა შძიმე
საქმის გადაწყვეტა, როგორიც არის
ქარებასლისა და სახლის შექნა ასე
უცებ შეუძლებელია. ამოვინიჩოთ
კომისია, მივაწილოთ საქმის განხილვა
და მასუან დაუაღვინოთ ამ საგანზედ

გადაწყვეტილება.
თ. ჭ. ბეჭუთოვკი. შეომისიოდ შე-
უძლებელია საქმის გადაწყვეტა. ზამ-
გებაშ წაგვიკითხა ვრცელი მოხსენე-
ბა, კითირებით თავალები აგვირელ-

რიცს და ეკონომიურს კავშირს. მეო-
რე საყურადღებო დასკვნაც გამოდის
აზატობიდამ. თუ ოჯახის წევრის შეეძ-
ლო გააზატებულიყო, მაშ, ამ მიზე-
ზის გამო, სასტიკი უფლება რჯახის
მამისა ბექრ შემთხვევაში მოკლებუ-
ლი იყო მოქმედების ძალას, — გააზა-
ტება, ცოტად თუ ბევრად, იუარავდა
წევრს საოჯახო სასტიკი უფლებიდამ.
ამას ზედ უნდა დაერთოს სხვა მიზე-
ზიც, რომელსაც უფრო თვალ-საჩინო
მნიშვნელობა ჰქონდა გლეხ-კაცაბისა-
თვის, — ბატონის გავლენა ყმის ოჯახ-
ზედ. ბატონს, რომელსაც „სულის
გარდა ყველაზე ხელი მიუწვდება“
(ვახტ. სამ. ჩე), სრული ნება ჰქონ-
და თავის ყმის საოჯახო საქმეებში
გარეულიყო და მაშინ, რასაკირვე-
ლია, საოჯახო ძალაც ჰქარგავდა თა-
ვის მნიშვნელობას. ასე გაისინჯეთ,
ჯერ თავის თავის გასყიდვაც კი არ
შეეძლო ყმას ბატონის უწევრად
(Крес. Грам. стр. 10—11).

ბარდა ბუნებრივის, კანონიერის წევ-
რებისა, ჩენს ღვარი სხვა გვარი
წევრიც ირიცხებოდენ, — შეითანაბლ-
ნი, მონიღნი. შეილობილს, შედარე-
ბით, მცირე უფლება ჰქონდა ოჯახ-
ში, კიდრე ბუნებრივს წევრს. ვახტან-
გის სამართალი ვერ უცემრის ჰუმა-
ნიურად შეილობილობას, — ენიც
აიყვანოს ყმაწვილი, ან იპოვონს და
გაზარდოს... მუ უნდა თავის შეი-

და, მაგრამ დახსოვებით კი ვერა და-
ვიხსოვეთ-ჩა

თ. დ. ბაგალაშვილი. გარდა ამისა
გამგეობაშ არ წარმოგვიდგინა იურიდი-
ული მხარე ამ საქმისა. რომ ვითხოვთ,
ნება მოგვეცით არწრუნისეულის მა-
მულის შეძენისაო და ჩვენი თხოვ-
ნა წინააღმდეგი იყოს კანონისა და
ნება არ მოგვეცნ, — ხომ შევრცხით

თ იღია ჭანაგაძე, მე მქონდა ბედ-
ნიერება რე წელიწადი მეშრომნა
ერთად თ. დ. ავალიშვილთან ბანკის
ასპარეზზე. ამ ხნის განმავლობაში

համգույնից առաս թաճառու և օշուլու մամյուլու դարձի ծանյա և տպամբ զամբցածք կը գույնու առաջարկեա, մանը այս մասեցին ոնս կորչույնուու չեղցեն թաճառու մուցածուսատցուու. ծանյա յեղա յրտու ոտեմուց տպմնանու մամյուլու Թյուլացու աելու այցես, մը ուրի ռհաս տպմնանու Պունցուսկըն, մըսամյ ծառինալու Շու և պայլա ամ մամյուլու հռմ ույց մուշյա- հռոտ, հռցուրի տ-ճո նյալու Շցուլու զարիկցէս, ամ մամյուլցին ցանչեց մը- րու դաշտեահրչեցուա. հիյն ույց զահ- ից տացու մուցածույն յեցինա ամ մը ուրի ցասան մամյուլցինսատցուու և մայութց- լցին ցայցինա. և օշուլու գումարու մամյուլցին և յալային սակլցին յու ույցուու, հռցուրի ծանյուսատցուու Շյեսամռա, տպամբ ցուլթի պայլա պու- րպատ—ծանյու տացու օղու ույց այս մուշյուլու մամյուլու, հռցուրի մը քառ- հռոնց.

„რაც შეეხება არწიუნისეულ მა-
მულზედ ატეხილს ბაასს და იმ
სიძნელეს, რასაც თ. ავალიშვილი
ჰქონდას ამ საქმის იურიდიულ მხარე,
ში, მე თამამად შემიძლიან ვსთქვა-

¹⁸⁾ .) კუსტოში დიდს ხანს ქორწინება ხალხს
მიაჩნდა პირობად (договорное начало);
ხოლო 1775 წლიდამ ქორწინება აღია-
ნებულ იქმა ხალჯმლოდ (тайникоство цер-
кви), Ал. Савельевъ, стр. 26—28.

რომ არ შესმის ო. აკალიშვილის
შიში: „შევრცხვებით, თუ ნება არ
მოგვიყენო“ . რად შევრცხვებით, ან
რა არის აქ შესარცხვენი? ჩეენ ვი-
თხოვთ, ნება მოგვეცით, რომ ეს მა-
მული საჭიროებად შევიძინოთ; თუ
მოგვიყეს, ხომ რა კარგი, თუ არა და
სამარცხენო ამ ჭარში არა იქმნე-
ბა-რა.

სანგრძლივის ღაპარაკის შემდეგ
ერქვებ ხმის უმცირესობით მიიღო ორივ
მოახესენება გამდევნისა.

Անդրանիկ Հովհաննես

000 ბუშინ-წინ ჩამოვიდა თბილის
ი ყოვლად - საქოდელო ბესარიონ,
ეპისკოპოსი სამეგრელოისა.

๑๘ ນະ ແລ້ວເບີ່ງທີ່, ສາວງ. ຕິກົດນິສີສ
ເຫັນລົມສ (ທົກໂຮງສ ພະຈຸກາທີ) ກໍໃດສ ກຽມ-
ບີສ ດັບຕ ພົບໂງວາຕ ກຳປີສ ສົງລົງບົດ
ລາ ມີສ ກວຍເຮັດຕ ທູບດີສ ນາຖືບົດ,
ກົມເມັງລົນໄປ ສາກົມາຕັດ ສົງລົມສ ດັບຕ
ເນັດ ຍັງຫຼືກົນອະແດນ. ຢີ ທູບດີສ ນາຖື-
ບົດ ດ. ປ. ດ. ປ. ສົງລົນບົນຂົງສ „ທົກ-
ມືຕົກສົງລົມສ ສາກົມາຕັດບົດ ມັງທູກົມືສາ-
ຕົງສ ທູບດີກົນຮັກຊ.

∞∞ მეორას, პრილის 28-ს, გამართულმა ქართულმა წარმოდგენაშ მოვკეანია ჩვენის თეატრის ნეფარი ღლები. არღენტენ ოთხ-მოქმედებიანს კომედიას „შელანდელი სიყვარული“. ძილი ხანია, რაც ესეთის რიგიანის ნესამბლით წარმოდგენილი პიესა ჩვენს უწაზედ არ გვინახავს და დილი ხა-

აოჯახო საქმეებსაც ხელი მაგრად
ოჰკიდა და მისი შეხედულობით
რეუშება ხომ კოდავა იყო. ჩვენს
აოჯახო ცხოვრებას აშარად ეტუო-
ა ეკლესიის სწავლის ზედ-მოქმედო-
ა, საბერძნეთის დოგმატიკის გავლენა.
ამდღნად ეს გავლენა გრცელდებოდა,
მდენად ეკლესიური შეხედულობა უახ-
ოვდებოდა დედა-აზრს, — ქორწინება
აიღუმლობაო. აი, აქ უნდა მოიძებნოს
მითაკებესი მიზეზი როგორც ნაბიჭ-
რის დამკირებისა, ისრე იმისა, რომ
ასტანგის სამართალი მკაცრად სდევ-
ის მრუშებას, კოლ-ქრობის და-
იატს და არა იქ, სადაც უჩვენე-
ნენ, — ვითომ საქართველოში მრუშე-
ო აოჯახის ძნელი შეურჩაცხება იყო
ა ხალხის აზრის წინააღმდეგი. და
ომ ხალხის აზრი ქორწინების სიწ-
ინდეზედ შუაში არას იყო, სჩანს,
ვათა შორის, იმ უტყუვარი ფაქ-
ტიდამ, რომ XVII საუკუ. დასავლეთი
აქართველო მთლად მრუშებაში იყო
ფლული, — „თავადიც, აზნაურიც,
დედელიც, ბერიც, ერიც, მევეც
ა დედაკაცებიც კელანი ზენ-გაფუ-
შულნი არიან“ ^{49.}) ძნელად წარ-

“ ” ივნია “ № XI, 1882 წ. ” ისტო-
იული სერათები “ გვ. 29. მოყავნილი
ტექტი სასულებით ეთანხმება „ქართლის
როგორებას “ ... ა ცორი უკვენებს — თუ რა
მისა მოვლენას შეადგინდა ცოლ-ქრისტა-
ლალ აზი... ”

ნივეა, — რაც არ გვინახავს იმისთვის
არტისტული ხელოვნება, რა ხე
ლოვნებაც ამ საღამოს 3. პაშიძემ გა-
მოიჩინა. 3. პაშიძე თამაშობდა როლს
უბრალო ჩინოვნიკისას, რომელსაც
მისი სამოცდა-ათის წლის უფროსი
სოხოვს 18 წლის ქალს ცოლად და
ისეთის სინამდვილით იყო წარმოდ-
გნილი ტანი უუროსს წინაშე ფეხ-
ქვეშ გათელილის ჩინოვნიკისას, რომ
მაყურებლებმა მართლა რომ სრული
ესტურიური სიამოვნება გამოიტანეს
წარმოდგენიაზ.

օօօ Ցոհուզամա ցվնյերն ։ „Ցոհուզ
մվեցքյելմա մլւգըլմա սլյյվսան-
հր Հատակի դաստիա տացու սայստա-
հո Սակոցի, հռմցլու վալայիս տցու
սամիսհոցյըլուս պարաց յիհու წյու-
թագնի 200 մանատագ, ուրի წյուտ
մոյքիտագ, վարույլուս տցագրիսատցուս,
ոմ Յոհումոտ, հռմ և պայնիս մույզահց-
տացան Կաբարա և պայն ոյռն ցամահոց-
լո, հռցուշը աջնից Ցոհուս հռցուշ-
գնի ոյռն“.

ღოვანი უკავშირი

❖❖❖ მეროპის სხვა სახელმწიფოებ-
თან შედარებით სუსტის ოსმალეთს
ხელო უცყრია ღიღ - ჩინიშვნელოვანი
სტრატეგიული პუნქტები, რომელთაც
ხარბის თვალით უყურებს მთელი ქვე-
ყანა. მს პუნქტებია ბოსფორი და
დარდანელი. პოველ ომის დროს,
განსაკუთრებით მაშინ, თუ ერთი მეო-
მართავანი რესერვია, დიდი განსაცდელ-

მოსადევნია ამ გვარი ზეობრივი
გახრწილება, თუ-კი მართლა იჯა-
ხის სიწმინდეს, სიფაქიზეს საფუ-
კლად ჰქონდა ხალხის აზრი ...
არა, დიდს ხანს ჩეც შიც ქორწი-
ნება მოქალაქებრივი პირობა იყო,
იურიდიული ხელ-შეკრულობა და ამის
გამო მრუშებასაც არ ჰქონდა ის მნიშვ-
ნელობა, რომელიც მას მიეცა უძმდევ-
ში, როცა, ბიზანტიის წყალობით,
ეკლესიურმა სწავლამ იჯები მოიკიდა
იჯახში და დაკვირვებინა ის აზრი,
რომ ქორწინება საიდუმლოებაა. მაგ-
რამ პირ-და-პირს საგანს რომ არ ავსუ-
დეთ, ორიოდე სიტყვა მაინც უნდა
ესთქვათ მმობილობაზედ. ძმობილობა,
რომელიც იურიდიულს პირობას ეკუ-
თხოვდა, სიგელს თხოვლობდა და
საფუძვლად ჰქონდა ურთიერთობრი-
ვი სიყვრული (ზეობრივი მხარე პი-
რობისა) და ეკუნომიკური სარეცხლო-
ბა. მს პირობა ართავე მხარეს ისე აკავ-
შირებდა, როგორც ლეიილ-ძმებს. მათ
შორის ყოველისუკერი საქრთვო იყო,
ყოველისუკერი ერთი-ერთმანეთის და-
კითხვით და თანხმობით კეთდებოდა.
მს დაად საყურადღებო დაწესებულე-
ბა მოიპოვება ჩეცნს სიგელებში (ცეკვა).

საზოგადო საოჯახო უფლებასთან
ერთად ვაწრანების სამართალში გან-
მარტოებულია დისციპლინადური ძალა
ოჯახის მამისა. მის ძალა პირ უ პირი

ში ვარდება მსმალეთი. მცროპის სახელმწიფონი ზედისურ-მისტერია- როგორს-ნატაზე და ეკონომიკის დიდებული პორტას: — რას ჰყიქრობ, რას უშვრები ბოსფორისა და დარდანელს, გახსნი, თუ დახურავ, მეცედლები ერთ-ერთ მხარეს, თუ ნეიტრალიტეტს დაიცვავ და სხვ. და-სხვ.. სწორედ ამ გვარს განსაცდელში იმყოფება მსმალეთი ამ ებარაც და ეს განსაცდელი მით უფრო ძლიერია, რომ განხეთქილება ჩამოვარდა რუს-ინგლისის შორის. რუსის სამფლობელო მოფენილია შავი-ზღვის ნაპირებზე და ინგლისეკი ჰსურს გზა გაიხსნას ამ ზღვაში. მცროპის სახელმწიფოთა, — როგორც დღემდე გვაცნობებდენ გაზეთები, — ფიცელი წინადაღება მისცეს მსმალეთს — დაიცვას ნეიტრალიტეტი და არც ერთის მოპირდაპირის ხომალდი არ გაუშესა თვის სრუტეებში. სასოწარკვეთილებას მიეცა ხონთქარი თვისის მინისტრებით: ერთის მხრით არც ჰსურს — ინგლისს აწყენინოს, მით უფრო რომ მის ეკონომიკურად დაცემულს სახელმწიფოს სულს მოუბრუნებს ინგლისისგან შეპირებული, თუ ოქრო და თუ ის მიწები, რომელიც ამ ჟეილის წლის წინად ხელიდამ გამოაცალეს მას; მეორეს მხრით ძალიან აფიქრებს თვის სამფლობელო ბალკანის ბერი: მსმალეთი ვერ დარწმუნებულ როგორლაც, რომ მისდამი მიმართული, სხვათა შორის, ავსტრიის წინადაღება ნეიტრალიტეტზე გულწრფელი იყოს; ხონთქარი არ ეცეობს, რომ აესწროისათვის სამჯობინოც იქნება მსმალეთისაგან ნეიტრალიტეტის უარყოფა, რადგან ამას მოჰყობა მსმა-

შედეგი იყო ოჯახის აღორძინებისა, განვითარებისა. რაც დრო და უამი იცვლებოდა, სასტიკი და მკატრი უფლება ოჯახის მამისა ნელ-ნელა ჰქარგავდა თავის მოქმედებას, მნიშვნელობას. საჯახაო პიროვნულს ურთიერთობაში წევრთა ზორის ეს მოვლენა გამოითქვა ოჯახური დისციპლინის დაარსებით. საზოგადოდ ოჯახის ისტორია ამტკიცებს, რომ მოქალაქობრიეს წარმატებას თან მოსდევს ოჯახის შინაგანი წეს-წყობილების გაუმჯობესობა და ჩვენშიც ამას ვხედავთ. აქ ერთი შენიშვნა არის საურალებო: არც ერთი იურიდიული დაწესებულება არ ეწინააღმდეგება ცვლილებას, განახლებას ისე მედგრად, როგორც ოჯახი. აწინდელი განათლებული ევროპიელების ოჯახური წეს-წყობილება მეტად აშარად ამტკიცებს ამ აზრის სინამდევილეს. აქამომდე საურანგეთში და ინგლისში ცოლითოთქმის ხელ-შეკრულია და თავის საუთარი ქონების თავისუფლად მოხმარებაც კი არ შეუძლიან; ასევ პიროვნულს ურთიერთობაშიაც⁵⁰). ჩვენი სჯულ-მდებლობაც ამ გზას ადგა. მედგრად ებრძოდა ჩვენი ოჯახი ცელილებას, მაგრამ არც ეს უკანასკნელი იშლიდა თავისას, თუმცა კი გზას

შალეთის გაბმა ომში და მაშინ კი
აქცირია იხელოებს მარჯვე ღროს და
წაიწევს სალონიკისკენ. ამ საგანზე
ბეჭრი ითათბირებს ოსმალეთის დიპ-
ლომატებმა და ბოლოს გამოაცხადეს:
ამ ნეტრალურების რომ გვთხოვთ,
რად გინდათ, როდესაც მოდავთა
შორის მოჩირგებაზე წაყიდა საქმეო.
მს კი გამოაცხადა ოსმალეთმა და
კეშმარიტია ისიც, რომ ამ ბოლოს
ღროს თითქლს მიყუჩდათ საქმე, იქ-
ნება ღროებით, მაგრამ ისიც ცხადია,
რომ სწორედ ამ განცხადების შემდეგ
შეუდგა ოსმალეთი სრუტეთა გამავ-
რებას. რისთვის ამაგრებს ამ სრუ-
ტებს?... იწერებოდენ, რომ რუსეთი
თვის საომარ ხომალდებს წასწევს ბოს-
ფორისაკენ, რომ ამ სრუტით შავ-
ზღვაში არ შეუშევს ინგლისის გემე
ბიო...

◆◆ პარიჟიდამ სწერენ Neue Freie Presse-ს: „დღეს მოსული ყველა ცნობები ამტკიცებენ, რომ რუს-ინგლისის შუა დამკიდებულებამ უფრო მშეიღობასინური ხასიათი მიიღო.— გაზეთი National დასქნს ამ ცნობას, რომ გუშინ ინგლისის შპართებლობამ შეუკეთა გოჩის ქარხანას 200, ესრედ წოდებული, რევოლვერ-ზარბაზანი, რუსისამ—100 და იტალიისამ 50.

◆◆ სპარსული გაზეთები იწერებიან,
რომ აკანის მთავრობაშ პრინციპის
(მთავ) გასაყალის დასაჭერად, გაფავ-
ნა ჯარებით, რადგან ჰეონიათ,—რაუ-
სები ამ გზით ისარეგებლებენ ჰერათზე
გალაშქრებისათვის.

ეკულებად დიდის დაბრულებით, სი-
ძნელით. პი, რისთვის თვით დისცი-
პლინალური ძალა, პიროვნული ურთი-
ერთობის გაუმჯობესობა ასე სუსტია,
მერთალი. მაგრამ სხვაგან, მაგალი
თად ძევლს რუსეთში, ამასაც ვერა
ვპოვებთ. იქ პიროვნული თავისუფ-
ლება ოჯახის წევრისა არა თუ ეი-
თართებოდა, არამედ პეტრე დიდის
დრომდინ უკან-უკან მიდიოდა. მამა
სილვესტრის თავის „დომისტრი“-ში
ცოლ-შეილის ცემა-ტყება ზნეობრივ
პრინციპად აქვს აღიარებული, იური-
დიულ სისტემად მიღებული. მხოლოდ
პეტრე დიდმა მოულო ბოლო მამის
უსამზღვრო უფლებას⁵¹). როგორც
მეითხელმა იცის, წინადევ მოისპო
ჩენენში შეილის მოკვლის უფლება
(მსხვერპლად შეწირვა, როგორიც ამ-
ტკიცებს, რომ უძველეს ჩენს რჯახს
რელიგიური მნიშვნელობა ჰქონდა)
და სამართალი მხოლოდ ამტკიცებს
ამას, როცა ამბობს: „თუ მამამ შეი-
ლი მოკვლას... მაგისი სისხლი და სა-
მართალი არ დაიწერებოდა და რჯუ-
ლის კანონით უნდა გარიგდეს“, მაგ-
რამ „თუ მამამ შეილისა სცეს, ან აკ-
ნოს რამე, ვერას შეუვა, ან უნდა-
ლობისათვის უზამს ან სწავლისა-
თვის“. (მუხ. ოს). შეილს კი მამის
წინააღმდეგი არა შეეძლო-რა: „თუ

◆◆ ბდვილად ასახსნელია ევროპის
აზეთების ყურადღების მიაყრობა ამ ქა-
დ სპარსეთის სამხედრო ძალაზე:—
ნგლისის მმართველობამ სამხედრო მი-
საგაზარდო თეორიან ში. ძველით ჯარში
არსეთისა ოთხმოც ათასი მეომარი
ოვლებათ. რამდენიმე პოლკი ამ ჯარი-
თ, აგსტრიის მხედართა წყალობით, სამ-
ედრო ხელოფერებისამებრ დარაზმულ-
ა არიან და დანარჩენნი-კი მოგავო-
ებთ ინგლისის მხედრობას ამ 50
ლის წინადათ. ისრალი ერთობ აჭრე-
ობული აქვთო. პრტილეგიაში 8—9
ათასი კაცია, მაგრამ ზარბაზნები, მცი-
რე ნაწილის გარდა, სულ ძველი კა-
ბიბისანი არიან. ცხენოსანი ჯარი
, 500 მხედრისაგან უსდგება, მაგრამ
ჭიროების დაგვარად მოკლეს ხანში
ეიძღება შეგროვდეს ასი ათასამდე
ხენოსანი კურდები და სხვა ჯურის
ლხი, რომელნიც ხორასანის გაზ-
აში სცხოვერებნო. სულ სპარსეთს
უძღლიან ორასი ათასი მეომარი გა-
იყვანოს.

❖❖❖ Ոնցլուսու սաՇռցհաջոցին Յա-
ստրա՞մի ցակըսարցեցն ծառու ասկովա-
յցրու Շուրու, հռօքըսա 11 մոլ.
ոյցօլուս Տայի որհոցու. Ազագուս-
յցրմա հյե՛հոլմա ցրուս Տատուս ցան-
ցլունին ուղաբարայ մաՇցը, հռօք
ցլուսուստցու տայու Համբուրցին,
և սուստը ճա Տոմելալցա Ոնցլուսու
հուտ ամեցն Ծատմոնին. Ամ ցարուս
շյեցցեցու ոցու Հաչյարցաց ոյսես, Տա-
լու ոցու Տամցլունելու Ոնցոց-
. Յանսայցուրցեցու ց ցայցմոցին յիշ-
ցայցէջեցն Քյոց, հռօք Խոյցուս առա-
պյուտմուտ-ի, մուս „Հաչյարցունու Յո-

ლიტიკასო“. მეორე წევრმა სტენგონში
განაცხადა: მართებლობა რომ უფრო
მეტის ნდობით მოპყრობოდა პალ-
ტას, მაშინ უფრო მეტი ენერგია და
ეტყობოდა მისს მოქმედებას. ამ წე-
რის აზრით სხვა სახემწიფოს შუამავ-
ლობას არაეითარი მნიშვნელობა ა-
ექმნება და ამ გარეთ გადაშევეტილე-
ბა არაეითარს წარმატებას არ მისცემ-
საჭმესაო; ის ფაქტი-კი, რომ ინგ-
ლიბა უკანე დაიბრუნა თვისგან გა-
მოთხოვილი დაკმაყოფილება, ძლიერ
ენებას მისცემს ინგლისის გავლენა-
საშუალო პზიაშიო. მრთად-ერთი წა-
დილი რესერვისა ის არისო, რომ მა-
დაიცუროს საშუალო პზიაში შესანიშ-
ნავი სტრატეგიული აღგილები და აქე-
დამ დაემუქროს ინდოეთს, თუ რო-
მეროპაში ჩვენთან ბრძოლა ცუდად
წავიდა მისთვის. ჰოველივე ის, რა-
ზღადსტონმა დღეს აქ გამოიგეოცხად
ჩვენ, უსიამოვნობ დაუტენიება საზოგა-
დოებასათ,— სოქვა ოჩსლაუმ.

ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ ପରିଚୟ

გველითადს მაღლობას კუტბრი ქლორინტისას და ყიფანს ამ პეტილს სკელ-მოქმედო საჭმის თაოსსობისთვის

ლი ცხრად გაყონ, მეცხრე წილი მის
ცენ მას შვილსა მამის უჩჩისა“ (მუქ
ვ.—მამას შეეძლო თავისი საჭყიდრო
ბელი ანდერძით სხვისთვის გადაეც
და უარშიო შვილი ცარიელი და
ტოვა; „საპატრიონისაგან“ შვილი
გაშორება დედ-მამის ცემისათვის მო
ხსენებულია მუხლში სზ, თუმცა მო
ნანებაც შეიძლებოდა). როგორც ვახ
ტანგის სამართალმა, ისე სომხურმა
მშობლისა ორნაირი შეურაცხებ
იცის—მოქმედებით და იოტკვათ. ძნე
ლი და საზარელია შვილისათვის პირ
ველი „თუ ვინემ დედასა და მამას
მისსა სცეს, ხელი მოსჭრან მას შვილ
სა“ (მუქ. სო), თუმცა, როგორ
ზემოდ მოხსენებულიდამ სჩანს, არ
მეორე უნდა ყოფილიყო ადვილ
შეიღისათვის, რადგანაც სომხური სა
მართალი საზოგადოდ მეტად სასტი-
კია შვილის შესახებ. მამის სიცყიდი
შეურაცხებაც კი საჩივარს თხოულობ
და და შეიღს დანაშაულობა „მოსა-
მართლით“ უნდა გადახდენოდა (მუქ.
ჩი). მაგრამ ყოველივე ამასთან სომ
ხური სამართალი მოვალეობასაც სდება
მშობელს,—შვილის აღზდას; ეს აღზ
და, რასა კვერცხელია, იმავე მიმართუ
ლებისაა, როგორისაც თითონ თჯა-
ხი: „სსნილი და მარხეს სწავლა,
მონასტრისა და სასულიერო საქმის
პატივის ცემა“ და სხვა ამისთან
(მუქ. ტდ). შეიძლება მორჩიოთ და კა

କେଣ୍ଟଳେଟି ମଦ୍ଦଲେନ୍ଦ୍ରିୟ ପାଇସାଙ୍ଗ ଏହିତଙ୍କା
ଦୀର୍ଘମୁଦ୍ରିତ ପାଇସାଙ୍ଗ ପାଇସାଙ୍ଗ - ଏହିପାଇସାଙ୍ଗ
କେଣ୍ଟଳେଟି ମଦ୍ଦଲେନ୍ଦ୍ରିୟ ପାଇସାଙ୍ଗ - ଏହିପାଇସାଙ୍ଗ
କେଣ୍ଟଳେଟି ମଦ୍ଦଲେନ୍ଦ୍ରିୟ ପାଇସାଙ୍ଗ

Անյօթերօյն մռացալունագ զտուզած ջի-
ջուռած մագալուն շամբայցինս դա քրո-
յանին շամանակուն ն. մ. Խօյացանն, վ.
Քայլուն, դ. Ենյօմյէ և զ. Ցածա՛ Շըօլուն,
ռամյացու մյուսեցուն Կարմառցընին հռակս
միշնից Սասեցուջառու և յատմա Տյառանս.
Արշուն մագալունին գումանու հրանին է զ-
րյացը մեղրաց մռանավուցյան մուցյ-
նիսաւուն Տաշուրացալու զնին Մառնի-
նա Եղանցու մոյելանձուն, դ. Ցածա՛ Շըօլու-
նս, պարուն. Ծէնբացանցունս, ն. մակա-
ցառանձունս, ա. Տյուրշուլունձուն, ոյլուն դ.
Ենյօմյունս, տաճագուն հ. Խօյա՛ Շըյ, վ. Շառա-
բու, Սաւսկու յուցանին, Պայ. և. Հարյ-
նանցու, դ. յառաջուղուն, ո. Ցածա՛ Շըյ-
նի. Ե. Ցածա՛ Շըյ, լ. մայելանձուն.

ბათუმის სკოლის მასწავლებელი
მ. ნათაძე.

ტელეგრაფი

„Բարձրագույն Ազգային Կուսակցություն”

հՕՅԵՐԸ. Տայքիս և Տամեցքնու ռազմիս
Տամեսք յառաջ գումարակացնաւութիւն յանացք-
նու վասարամքաց արշալատնու Տայքիս
Ճամա Ճաճապահութիւն։ յառաջ առենու
Վազատ Ճաթարաց, յառաջ Տաբաչսագու
Կարպածի Ճաճապահութիւն 2½, Վազատ;
յառաջ - 1½ Վազատ, յառաջ յառաջու
Վազատ քա տու յան բակա Անդա-սեբա
յաճառու.

ტიკის-მცემელი უნდა ყოფილიყო მშობლებისა (მუხ. ტვ), რათა სამკეოდრებელი მიეღო და მამის სახლში ეცხოვა. სომხური სამართლის შეხედულობით, მორჩილობა შეადგენს ქვა-კუთხედს ოჯახურის წესიერებისა და კეთილ-დღეობისას და კიდევ ამისათვის ასე ვრცლად ლაპარაკობს იგი მორჩილობაზედ. ღირს-შესანიშვნავია, რომ ეს მორჩილობა მოვგავონებს ძველს რომაელ ნათესავურს კავშირს (agnatio). როგორც რომში ოჯახის მამის მორჩილობაში იყვნენ მხოლოდ ოჯახში მყოფნი წევრნი და არა ყველა სისხლით ნათესავნი (cognatio)²¹), როგორც იქ ქალი, გათხოვების შემდეგ, სპობდა კავშირს თავის უწინდელის ოჯახის მამისთან (mulier est finis), ისრე სომხური სამართლით: „ქალის შეილსა ვაქს, გინდა ქალსა არა მართებთ მორჩილობა პაპისა, რომ მართებთ მორჩილობა მამის მამისა და არა დედის მამისა“ (მუხ. ჩქ²²), ანუ კიდევ: „მორჩილობას მისცემს პაპა ვაქს-შეილის-შეილისასა და არა ქალის შეილის-შეილისას“ (მუხ. შე)... .

(“Աթօնաց ովենցիւն”).

⁵¹⁾ Древнее право, стр. 115 и слѣд.

